

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Literární mapa České republiky

Bakalářská práce

Martina Sirotková

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Prameny ze kterých jsem čerpala informace a podklady pro svoji práci, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci 27. dubna 2012

.....

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. a mému konzultantovi Mgr. Jindřichu Frajerovi za cenné rady, připomínky a trpělivost. Touto cestou děkuji i všem, kteří mi svými zkušenostmi při tvorbě práce pomáhali.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina SIROTKOVÁ**
Osobní číslo: **R07026**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obory: **Geografie**
Biologie v ochraně životního prostředí
Název tématu: **Literární mapa České republiky**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je vytvoření návrhu tematické literární mapy ČR, společně s geografickou databází spisovatelů a spisovatelek (rodiště, místa působení, místo úmrtí atd.). Práce se bude rovněž v teoretické části zabývat historií a vývojem literárních map jako didaktických pomůcek pro předmět Český jazyk a literatura.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Dolejší, P. : Školní slovník českých spisovatelů: 331 českých spisovatelů od počátků písemnictví do současnosti, Humpolec 2005, 287 s.

Kaňok, J. : Tematická kartografie, Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava 1999, 318 s.

Menclová, V., Vaněk, V. a kol. : Slovník českých spisovatelů, Libri, Praha 2005, 822 s.

Šťastný, R. : Čeští spisovatelé 10. století , HQ Kontakt, Praha 2001, 503 s.

Veverka, B., Zimová R. : Topografická a tematická kartografie, ČVUT, Praha 2008, 198 s.

Voženílek, V. : Aplikovaná kartografie I. Tematické mapy, UP Olomouc, Olomouc 2001, 187 s.

mapy:

ČSSR Literární mapa 1: 500 000, vydal Geodetický a kartografický podnik v Praze n. p., odp. redaktor Jindřich Svoboda, Praha 1983

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 31. května 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2011

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 31. května 2010

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíl práce	8
3	Použitá data a metody zpracování	9
4	Tematické mapy	11
4.1	Základní pojmy	11
4.2	Všeobecné zásady tvorby tematických map.....	12
4.3	Kompozice tematických map.....	14
4.3.1	Základní kompoziční prvky	14
4.3.2	Nadstavbové kompoziční prvky.....	16
4.4	Kartografické metody.....	17
5	Mapa jako didaktická pomůcka	20
5.1	Klasifikace didaktických pomůcek	20
5.2	Mapa jako vizuální didaktická pomůcka.....	21
6	Literární mapy	21
6.1	Literární mapa Československé socialistické republiky	22
6.2	Soubor literárních map.....	24
7	Návrh literárních map	25
7.1	Geografická databáze	26
7.2	Obsah	27
7.3	Koncepce literárních map	28
8	Závěr	29
9	Shrnutí	30
10	Summary	31
11	Použitá literatura	32
	Přílohy	35

1 Úvod

Jako téma pro bakalářskou práci jsem si vybrala zpracování návrhu literární mapy České republiky jako didaktické pomůcky. Důvodů pro výběr tohoto tématu jsem měla hned několik. Hlavním podnětem však bylo nalezení nástěnné literární mapy Československé socialistické republiky z roku 1983 a následné zjištění, že je to jediná literárně zaměřená mapa, která byla u nás pro didaktické účely vytvořena. Jako budoucí učitelce a současné studentce geografie se mi naskytla jedinečná příležitost vytvořit návrh nového aktuálnějšího a zajímavějšího zpracování literární mapy, která by sloužila středním školám a gymnáziím ve výuce českého jazyka a literatury.

Dalším faktorem bylo, že jsem se chtěla naučit pracovat s geografickými informačními systémy konkrétně s programem ArcGIS, ve kterém jsem všechny mapy následně vytvářela. Navíc se domnívám, že v dnešní době rozvoje počítačové techniky je pro učitele zeměpisu nespornou výhodou umět s těmito geografickými informačními systémy pracovat, jelikož nemusí být odkázáni pouze na pomůcky již vytvořené, ale mohou výuku obohatit svými didaktickými pomůckami – mapami, kartogramy, kartodiagramy aj.

Také jsem chtěla ukázat, že mapy, jako didaktické pomůcky, nemusí být vytvářeny pouze pro zeměpis a další přírodovědné předměty, ale že své uplatnění mohou nalézt i v humanitních oborech, jako je český jazyk a literatura a studentům¹ učení zpestřit a zjednodušit.

¹ Pokud jsou v bakalářské práci používány pojmy student, učitel aj., rozumí se tím pedagogická kategorie nebo označení profesní skupiny, tj. student i studentka, učitel i učitelka atd.

2 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je prozkoumat možnosti využití map jako didaktického prostředku v předmětu Český jazyk a literatura na příkladu literárních map České republiky.

Práce bude zahrnovat vytvoření návrhu tematické mapy deseti nejvýznamnějších českých spisovatelů a spisovatelek a dále mapy, která bude zachycovat pohyb jednoho vybraného autora, v tomto případě to bude mapa s názvem: „*Po stopách Boženy Němcové*“. Vytvořené mapy budou koncipovány tak, aby mohly sloužit jako didaktické pomůcky na středních školách a gymnáziích v hodinách literatury.

V teoretické části se práce bude zabývat tvorbou tematických map a vývojem literárních map jako didaktických pomůcek.

Nedílnou součástí práce bude vytvoření geografické databáze českých spisovatelů, sloužící studentům i učitelům jako přehledná pomůcka při vyhledávání základních informací (místo narození, úmrtí atd.) o vybraných spisovatelích.

3 Použitá data a metody zpracování

Ke vzniku této práce bylo zapotřebí nastudovat odbornou literaturu týkající se geoinformačních systémů (GIS) především práce s programem ArcGIS a publikace zabývající se obecnou a tematickou kartografií. Informace potřebné pro geografickou databázi byly vyhledávány ve slovnících, monografiích, učebnicích a různých encyklopediích.

K úspěšnému vytvoření tematických map bylo zásadní navrhnout geografickou databázi českých spisovatelů a spisovatelek, o kterých se studenti dozvídají ve školách, ale také o těch, kteří by měli patřit do kulturního povědomí absolventů středních škol.

Databáze byla vytvořena podle Školního slovníku českých spisovatelů (2005) od Pavla Dolejšího, který obsahuje celkem 331 hesel. I přes fakt, že výběr autorů ve slovníku od Dolejšího vychází ze školních programů, byl vzniklý jmenný seznam porovnáván se středoškolskými učebnicemi, především s učebnicí *Odmaturuj! z literatury 1* (2004) od Evy Hánové a kol., díky které byl seznam doplněn o další autory (např. Eduard Štorch, Václav Hrabě, Václav Čtvrtek aj.). Vlastní databáze byla vytvářena v programu Microsoft Office Excel 2007 jako jmenný abecedně řazený seznam vybraných spisovatelů doplněný o životní data, místo narození, místa pobytu, studia nebo působení a místo úmrtí, také je uvedeno, zda autor inklinoval k poezii, próze či k psaní divadelních her. Životní data a místo narození s místem úmrtí byly zjišťovány z výše uvedených slovníků a ostatní zmiňované údaje a podrobnější informace o vybraných autorech byly dohledávány především v třídičném literárním místopise od Vladimíra Kovaříka: *Literární toulky po Čechách* (1984), *Literární toulky Moravou* (1985), a *Literární toulky Prahou* (1988) a z internetových zdrojů bylo využito především Slovníku české literatury po roce 1945 vytvořeného Ústavem pro českou literaturu Akademií věd České republiky dostupného z <http://slovníkceskeliteratury.cz/>. Aktuálnost dat, především údaje o úmrtí některých spisovatelů, byla ověřována pomocí internetových zdrojů, kde dochází k rychlejšímu aktualizování informací. Celkový počet spisovatelů uvedených v geografické databázi je 330.

Pro výběr deseti nevýznamnějších spisovatelů, podle kterých byl následně vyhotoven návrh stejnojmenné mapy, bylo nezbytné oslovit středoškolské a gymnaziální učitele Českého jazyka a literatury. Učitelé byli vybíráni pomocí portálu Atlas školství – kam na školu dostupného z <http://www.atlasskolstvi.cz/> a kontaktováni pomocí emailové korespondence.

K vytvoření kvalitních návrhů map bylo nezbytné seznámit se s prací v programu ArcGIS. Informace jsem čerpala především z výukových materiálů Západočeské univerzity v Plzni dostupných z <http://gis.zcu.cz/studium/ugi/cviceni/index.html>, jejichž autory jsou Karel Janečka a Jan Pacina, z kartografického e-learningového portálu Stavební fakulty ČVUT v Praze dostupného z <http://kartografie.fsv.cvut.cz/>, či přímo ze stránek <http://www.arcdata.cz/>.

Při psaní teoretické části bakalářské práce a při samotné tvorbě map byla využívána dostupná kartografická literatura zaměřená především na tvorbu tematických map, Voženílek: Aplikovaná kartografie I.: tematické mapy (2001) a Kaňok: Tematická kartografie (1999), Veverka: Topografická a tematická kartografie (2008) a Čapek: Geografická kartografie (1992). Inspirací mi byla také nástěnná Literární mapa Československé socialistické republiky z roku 1983 vydaná Geografickým a kartografickým podnikem v Praze n.p.

4 Tematické mapy

4.1 Základní pojmy

Mapa

Mapy jsou základním a nejrozšířenějším produktem kartografie. Tvořeny musí být podle předem stanovených zásad a kartografických metod, jsou nezastupitelným vyjadřovacím prostředkem nejen v geografii, ale v celé řadě ostatních oborů. V odborné literatuře je mapa definována různě.

Příkladem může být definice Mezinárodní kartografické asociace (ICA): „*Mapa je zmenšené zevšeobecněné zobrazení povrchu Země, ostatních nebeských těles nebo nebeské sféry, sestavené podle matematického zákona na rovině a vyjadřující podle smluvených znaků rozmístění a vlastnosti objektů vázaných na jmenované povrchy*“ (in: Veverka, 2008).

Tematická kartografie

„*Tematická kartografie je dílčí oblast kartografie, která se zabývá studiem metod znázorňování tematického obsahu a zpracováním tematických map*“ (Čapek, 1992).

Tematická mapa

Dříve za tematickou mapu byla považována pouze mapa s dodatkovým obsahem či se speciální tematikou. V dnešním pojetí je to mapa, která znázorňuje specifické téma na úkor nepodstatného, je na topografickém podkladu, může zobrazovat jakkoliv velké území a může tedy mít i jakékoliv měřítko (Kaňok, 1999). Díky tomu, že mapy mohou zobrazovat libovolné objekty a jevy vyskytující se v území a zachycovat jakoukoliv oblast lidské činnosti dochází k prolínání tematické kartografie prakticky se všemi vědními obory i technickými disciplínami (Veverka, 2008).

4.2 Všeobecné zásady tvorby tematických map

Při tvorbě tematických map je důležité akceptovat a dodržovat všeobecné zásady, vycházející z praktických zkušeností kartografů. Voženílek ve své knize Aplikovaná kartografie I. – Tematické mapy (2001) uvádí tyto zásady:

Zásada jednoty

Veškeré objekty a jevy musí být znázorněny a zkoumány ve vztazích k objektům a jevům, se kterými jsou v interakci. Stejně objekty a jevy musí být znázorněny stejným způsobem. Každá mapa je složena ze tří částí: odborné, technické a estetické. Všechny uvedené části musí být zpracovány jednotně a se stejnou pečlivostí. Přesto, že nejdůležitější je část odborná, bývá její kvalita nezdědka opomíjena, protože o komerční úspěšnosti velmi často rozhoduje část estetická.

Zásada koordinace

Jednotlivé prvky bývají správně zpracované, ale v důsledku špatné sestavitelské, kartografické a reprodukční spolupráce je výsledná hodnota díla snižována. Tematická mapa se tvoří ve dvou fázích. V první fázi se za dohledu garanta odborného obsahu vyřeší tematický obsah, přičemž v druhé fázi se řeší pouze kartografické otázky tak, aby mapa splňovala všechny stanovené náležitosti.

Zásada jednoduchosti

Aby mapa zůstala čitelná a použitelná, je třeba pro různorodé objekty a jevy používat výrazových prvků co nejhospodárněji. Cílem zásady je tedy vznik jednoduché a přehledné mapy, protože právě takové mapy často sdělí širšímu okruhu uživatelů informace snadněji a rychleji.

Zásada prostorové názornosti

Každá mapa se čte ze dvou vzdáleností, a proto je velmi důležité správně vyjádřit prostorové vazby prvků na mapě, přičemž prostorové rozmístění a vazby musí odpovídat skutečnosti a účelu mapy. Z větší vzdálenosti se čte kompozice mapy, detaily obsahu mapy se čtou z blízkosti jako běžný text.

Zásada srozumitelnosti

Vyjadřovací prostředky musí být voleny tak, aby byly srozumitelné co nejširšímu okruhu uživatelů (například i osobám s různými zrakovými vadami). Důraz je kladen na jasnost a jednoznačnost názvu mapy, logicky uspořádanou a snadno zapamatovatelnou legendu, jednoduché kartografické provedení, které je realizovatelné dostupnými prostředky, čitelnost mapy a jasné znázornění výsledků výzkumu. Tematická mapa je tím lepší, čím je její jazyk srozumitelnější.

Zásada zvýraznění dominant

Graficky nejvýrazněji musí být znázorněn nejdůležitější prvek obsahu mapy. Určit ho můžeme podle účelu mapy, podle toho co je pro hlavní téma charakteristické nebo co je pro mapované území jedinečné a zvláštní. Pro zvýraznění můžeme využít metody kontrastu, rovnováhy nebo například opakování.

Zásada výběru

Zásada úzce souvisí s kartografickou generalizací. Vybírány jsou pouze objekty a jevy nejvýznamnější pro dané téma mapy. Nejdůležitější při výběru prvků je účel mapy, který se odráží v názvu, jenž musí obsahovat věcné, prostorové a časové vymezení.

Zásada měřítka

Měřítka musí být zvoleno na začátku tvorby mapy, jelikož u každého měřítka je vyžadován jiný výběr prvků, jiný stupeň generalizace a v důsledku toho i odlišný způsob znázorňování znakového klíče.

Zásada generalizace

Při tvorbě mapy se znázorňují pouze prvky, které jsou pro téma mapy důležité, jinak by mohlo dojít k přeplněnosti mapy, která by se tak stala nečitelnou. Čím je měřítka mapy menší, tím dochází k výraznější generalizaci a naopak.

4.3 Kompozice tematických map

Kompozicí mapy se rozumí uspořádání jednotlivých částí mapového díla na mapovém listu (Veverka, 2008). Závísí na účelu a měřítku mapy, kartografickém zobrazení, tvaru a velikosti zobrazovaného území a na formátu mapového listu. Účel každé mapy musí být jednoznačně stanoven a musí vyjadřovat:

- cíl, jemuž má daná mapa sloužit
- okruh budoucích uživatelů se zaměřením na jejich požadavky, vzdělání, kvalifikaci a praktické zkušenosti
- způsob užití a práce s mapou, případně její vazby na další mapová díla

(Kaňok, 1999)

Výsledná kompozice je obrazem tvůrčích schopností kartografa, který ale musí dbát na dodržení všech kartografických zásad.

4.3.1 Základní kompoziční prvky

Základní kompoziční prvky musí obsahovat každá mapa. Výjimkou jsou pouze mapy, které jsou součástí rozsáhlejších souborů mapových děl (Kaňok, 1999).

Mezi základní kompoziční prvky patří název, legenda, měřítko, tiráž a vlastní mapové pole.

Název mapy

Název je nejdůležitějším textovým prvkem a jako jediný je čitelný z větší vzdálenosti. Z toho důvodu se volí dostatečná velikost a jednoduché rody písma, převážně bez vlasových čar, které by při četbě z větší vzdálenosti mohli činit problémy. Nejčastěji se umísťuje k hornímu okraji mapy (nejlépe uprostřed). Pokud tvar mapového pole toto umístění nedovoluje, přesouvá se název nejprve vlevo, pak vpravo. Je-li název příliš dlouhý, lze ho rozdělit na titul, který se píše vždy velkými písmeny a většinou obsahuje věcné vymezení, výjimečně prostorové a podtitul, který je menší, píše se malými písmeny a nejčastěji zahrnuje prostorové a především časové vymezení. Název musí obsahovat věcné, prostorové a časové vymezení zobrazovaného jevu. Dále musí být stručný, věcně a gramaticky správný.

- **stručný:** Název je vhodné sestavit maximálně z 11 slov a neměl by být delší než tři řádky. Za podmínky zachování srozumitelnosti je přípustné zkrácení místních jmen (např. Náměšť n. O.). V názvu lze používat jen všeobecně známé zkratky jako např. ČR, NATO aj.
- **věcně správný:** Týká se odborné terminologie. Je-li v mapě např. vyjádřena síť dálnic a rychlostních silnic, nelze do názvu uvést věcné vymezení „Doprava“, protože do dopravy také spadá doprava letecká, železniční, lodní atd.
- **gramaticky správný:** Musí být v souladu s pravidly českého pravopisu. V názvu nelze užívat nářečí a slangových výrazů. Při použití města a místní části jsou názvy spojeny spojníkem a skloňují se dle platných pravidel.

Součástí bakalářské práce jsou dvě mapy. Mapa s názvem *Nejvýznamnější osobnosti české literatury* a mapa *Po stopách Boženy Němcové*. V prvním názvu je patrné věcné vymezení- hlavním tématem mapy jsou nejvýznamnější spisovatelé a prostorové vymezení, které je reprezentováno slovem „české“. V názvu není uvedeno časové vymezení. Druhý název má věcné vymezení, prostorové vymezení je dáno tím, že mapa znázorňuje pohyb Boženy Němcové pouze na mapovém podkladě České republiky a časové vymezení je dáno životními daty spisovatelky.

Legenda

Legenda podává výklad použitých mapových znaků a ostatních kartografických vyjadřovacích prostředků včetně barevných stupnic (Kaňok, 1999). U běžných tematických map se nepoužívá název „Legenda“. Pro tvorbu legendy platí všeobecné zásady, které musí být striktně dodržovány. Legenda musí být úplná (co je znázorněno v mapě musí být v legendě a naopak), nezávislá (jednomu objektu v mapě lze přiřadit pouze jeden kartografický znak) a uspořádaná (znaky a jevy podobného charakteru se sdružují do skupin).

K oběma mapám byla vytvořena jednoduchá legenda podle všeobecných kartografických zásad. V mapě *Deseti nejvýznamnějších osobností české literatury* byla do legendy přidána čísla, která odpovídají číslům u fotografií jednotlivých spisovatelů. Pomocí barevně odlišených geometrických figurálních znaků byly v mapě zaznamenány informace o jednotlivých autorech. Modrá barva znázorňuje rodiště, červená místo studia, pobytu nebo působiště a černá místo úmrtí.

Měřítko

Měřítko mapy je podřízeno účelu a tematickému zaměření kartografického díla. Je hlavním ukazatelem stupně podrobnosti vyjádření prvků a jevů. Měřítko mapy se obvykle uvádí v číselné a grafické podobě, někdy se uvádí i měřítko slovní. Grafické měřítko je více používané, protože se při zvětšování a zmenšování mapy mění, kdežto číselné měřítko zůstává neměnné. Je-li mapa výstupem určitého informačního systému, může program vyhotovit nestandardní číselné měřítko, pak se opět udává pouze měřítko grafické (Voženílek, 2001).

Obě mapy jsou vyhotovené ve stejném grafickém měřítku a pro názornost je u mapy Deseti nejvýznamnějších osobností české literatury přidáno i měřítko číselné.

Tiráž

Tiráž mapy je soubor informací o různých aspektech tvorby a vlastnictví mapy. Tiráž musí vždy obsahovat jméno autora nebo vydavatele, křestní jméno se píše malými písmeny a příjmení velkými. Místo vydání a rok vydání. Tiráž se nejčastěji umísťuje k dolnímu okraji mapy, vpravo dole (Kaňok, 1999). Mapy určené k veřejnému šíření musí obsahovat další údaje, které stanovuje zákon č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích (Veverka, 2008).

Na obou mapách je uvedena tiráž, která obsahuje všechny povinné údaje. Křestní jméno a příjmení je podle výše zmiňovaného pravidla rozlišeno pomocí malých a velkých písmen. Tiráž je umístěna v pravém rohu při dolním okraji mapy.

Mapové pole

Mapové pole je hlavní částí obsahu mapového díla a je sestavené podle kartografických zásad.

4.3.2 Nadstavbové kompoziční prvky

Nadstavbové kompoziční prvky zvyšují informační hodnotu a atraktivnost mapy. Používány musí být s největší opatrností, protože příliš vysoký počet může zatížit mapu natolik, že se stane nepřehlednou. Mapové pole musí vždy zůstat nejdominantnějším kompozičním prvkem a titul mapy nejvýraznějším písmenným prvkem (Kaňok, 1999).

Mezi nadstavbové prvky řadíme směrovku, logo, tabulky, grafy, vedlejší mapy, obrázky textová pole aj.

Z nadstavbových kompozičních prvků jsou v mapách použity obrázky (fotografie), které pomohly mapy zatraktivnit. Použito bylo také textové pole, které naopak zvýšilo informační hodnotu mapy. Nadstavbové prvky byly do map vkládány tak, aby nepůsobily rušivě a mapové pole zůstalo stále nejdůležitějším prvkem.

4.4 Kartografické metody

Při konstrukci tematických map patří k nejdůležitějším úkolům vybrat vhodný vyjadřovací prostředek (kartografický znak). V průběhu vývoje tematické kartografie bylo postupně odvozeno poměrně velké množství metod, které umožňují znázornit jakýkoliv objekt či jev, který je pro danou tematickou mapu důležitý. Problematikou kartografických znaků se zabývá kartografická semiologie.

Při tvorbě map byly použity tyto metody:

Metoda figurálních znaků (bodové znaky)

Objekt nebo jev je vždy větší než mapa, proto musí dojít k jeho zmenšování v závislosti na daném měřítku. Velice často se pak stává, že výsledné značky jsou malé a objekt či jev je zobrazován pouze jako bod. „*Pokud je nutno objekt v mapě „zviditelnit“, musí se použít tzv. mimoměřítkový bodový znak, který charakterizuje vlastní objekt.*“ (Kaňok, 1999). Pomocí figurálních znaků nejčastěji vyjadřujeme bodové jevy (triangulační body) nebo plošné jevy (města, domy). Plocha znaku nikdy nebude odpovídat skutečné rozloze jevu. Bodové znaky dělíme podle formy vyjádření na geometrické, symbolické, obrázkové, siluetové, písmenkové a číslicové.

V mapách jsou použity geometrické znaky pro znázornění měst a obcí.

Metoda liniových znaků (čárové znaky)

Liniové znaky se v mapách používají velmi často a slouží především k vyjádření liniových znaků, jako jsou řeky, hranice a komunikace. Podle charakteru znázorňovaného objektu nebo jevu rozdělujeme liniové znaky na identifikační, hraniční a pohybové. Při tvorbě map byly použity všechny tři druhy znaků.

Identifikační liniové znaky se používají pro znázornění objektů, „*kteřé lze jednoznačně určit délkovým rozměrem, zatímco délku v daném měřítku jednoznačně určit nelze.*“ (Kaňok, 1999). Pomocí identifikačních liniových znaků jsem v mapě vyznačila řeky.

Hraniční liniové znaky se používají k vymezení ploch se stejnými kvalitativními jevy nebo k ohraničení objektu. V mapách jsou to hranice státu a administrativní hranice vymezující kraje.

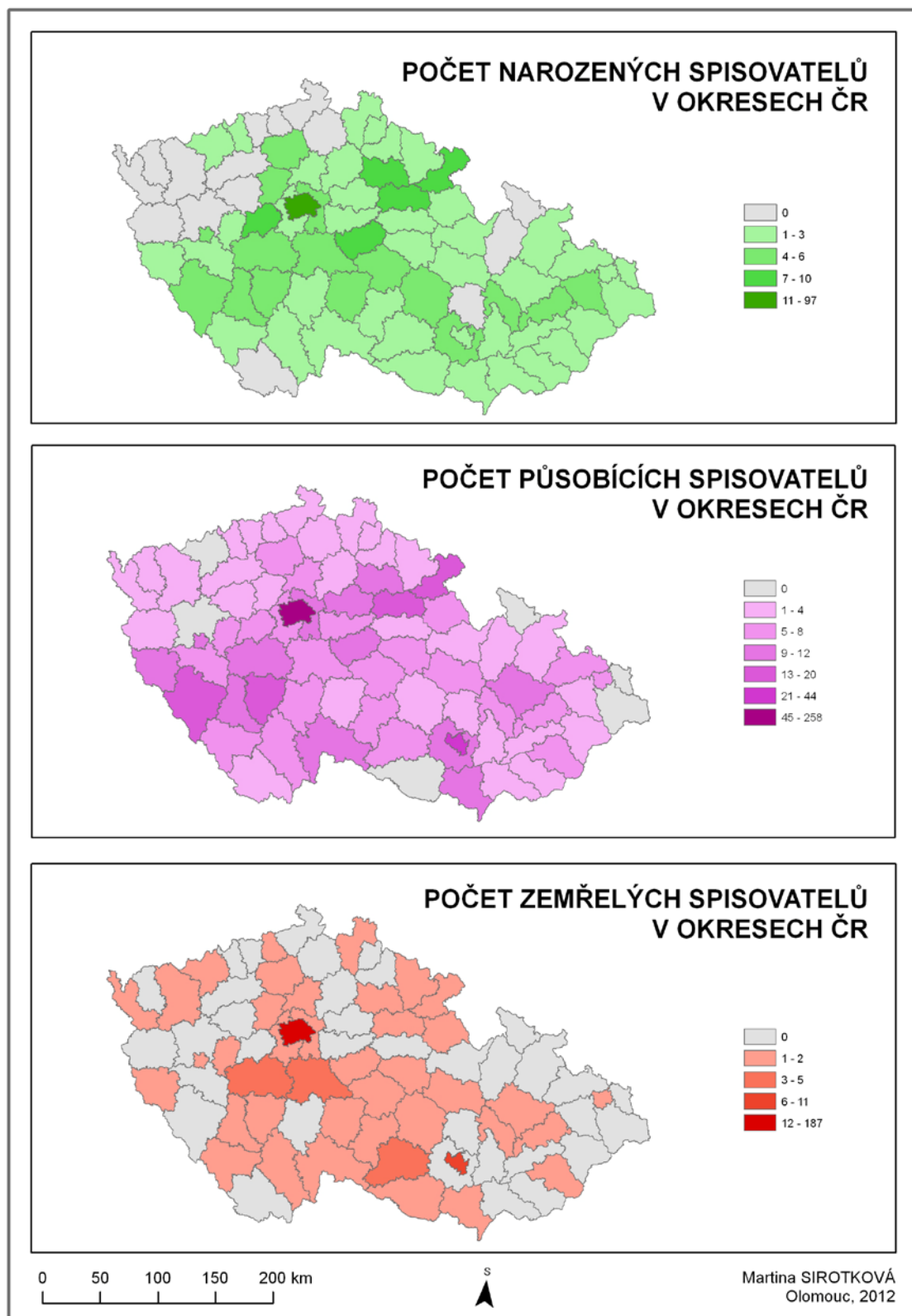
Pohybové liniové znaky vyjadřují pohyb určitého jevu. Vektorové znaky jsou použity v mapě, která zobrazuje pohyb Boženy Němcové. Změna jevu je zde vyjádřena pomocí tzv. dynamické pohybové linie (vektorový znak je doplněn o časový údaj).

Kartogram

Kartogram je plošná značka, pomocí které se zobrazují statistická data s relativními hodnotami.

Při tvorbě geografické databáze se vybízelo prezentovat zjištěná data graficky. Data byla znázorněna pomocí nepravých kartogramů tzv. pseudokartogramů (viz obr. 1). Nepravé kartogramy mají pouze vnější formu kartogramu, ale znázorňují kvantitativní data, která nejsou přepočtena na plochy dílčích územních jednotek (Kaňok, 1999). Pro přehlednost byla prezentovaná data rozdělena do tří pseudokartogramů (počet narozených spisovatelů, počet působících spisovatelů a počet zemřelých spisovatelů v okresech České republiky). Znázorněná data byla přepočítána k celkovému počtu spisovatelů zahrnutých v geografické databázi a mezi vkládanými hodnotami a velikostí dílčích územních jednotek není žádná souvislost.

Obr. 1 Vizualizovaná data geografické databáze

(zdroj: vlastní zpracování)

5 Mapa jako didaktická pomůcka

Literatury z oblasti didaktiky zeměpisu je velmi málo a především staršího data. Jedním z autorů, který se zabývá didaktickými prostředky z oblasti zeměpisu je Wahla (1973), který definuje didaktické pomůcky jako: „*Předměty a materiály, které jsou používány ve vyučovacím procesu při zprostředkovávání nových poznatků, jimiž se vytvářejí vlastní vědomosti, dovednosti a návyky.*“

5.1 Klasifikace didaktických pomůcek

Didaktické prostředky neboli učební pomůcky jsou jedním ze základních prvků výchovně vzdělávacího procesu. Maňák (2009) popisuje didaktické prostředky jako: „*Předměty a jevy sloužící k dosažení vytyčených edukačních cílů. Prostředky v širokém významu zahrnují vše, co vede ke splnění výchovně- vzdělávacích cílů.*“

Didaktické prostředky především zefektivňují vyučovací proces a napomáhají k dosažení vzdělávacích cílů. Studentům slouží k rychlejšímu a lepšímu pochopení učiva a naopak učitelům pomáhají usnadnit výuku a učinit ji zajímavější.

Klasifikací didaktických pomůcek se zabývá velké množství autorů. Pro násin problematiky je uveden přehled základních učebních pomůcek podle J. Maňáka:

- skutečné předměty (přírodniny, preparáty, výrobky)
- modely (statické, dynamické)
- přístroje, technická zařízení, stroje
- zobrazení:
 - obrazy, kresby, náčrty, fotografie, mapy
 - statická projekce (diaprojekce, zpětná projekce)
 - dynamické projekce (film, video, televize)
- zvukové pomůcky (hudební nástroje, CD- ROM)
- dotykové obrazové pomůcky (slepecké písmo)
- literární pomůcky (učebnice, atlasy)
- nosiče informací pro PC (Maňák in Průcha, 2009)

5.2 *Mapa jako vizuální didaktická pomůcka*

Studie ukazují, že informace vstupují do našeho mozku z 87% očima, 9% ušima a 4% jinými smysly a proto je velice důležité studentům předkládat informace vizuálně. Informace prezentovány za pomoci didaktické vizuální pomůcky a současně doprovázeny slovem velkou měrou přispívají ke komplexnosti procesu poznání.

Ve školství jsou mapy jako didaktické pomůcky nejčastěji používány v hodinách zeměpisu jako důležitý zdroj zeměpisných informací. Tematické mapy však mohou zobrazovat přírodní, socioekonomické i technické objekty a jevy a jejich základní vztahy, a proto by jejich spektrum uplatnění mohlo být daleko širší.

Mapy, které jsou součástí této práce, jsou koncipovány jako didaktické pomůcky pro studenty středních škol a gymnázií. Zmiňovaní studenti by ve svém věku měli být natolik kartograficky vzděláni, že při tvorbě map nebylo nutné přihlížet ke speciálním požadavkům, které musí splňovat např. mapy vytvářené pro mladší žáky. U mladších žáků (asi do 12 let věku) je nutné přizpůsobit především symboliku, která musí být co nejnázornější – upřednostňuje se používat více konkrétní obrázkové znaky, na úkor abstraktních geometrických znaků, které mohou být pro mladší žáky méně srozumitelné. Uvádí se též požadavky na atraktivitu, výrazné barvy, užití nadstavbových prvků – doplňující texty, fotografie, obrázky atd. (Salvetová, 2007)

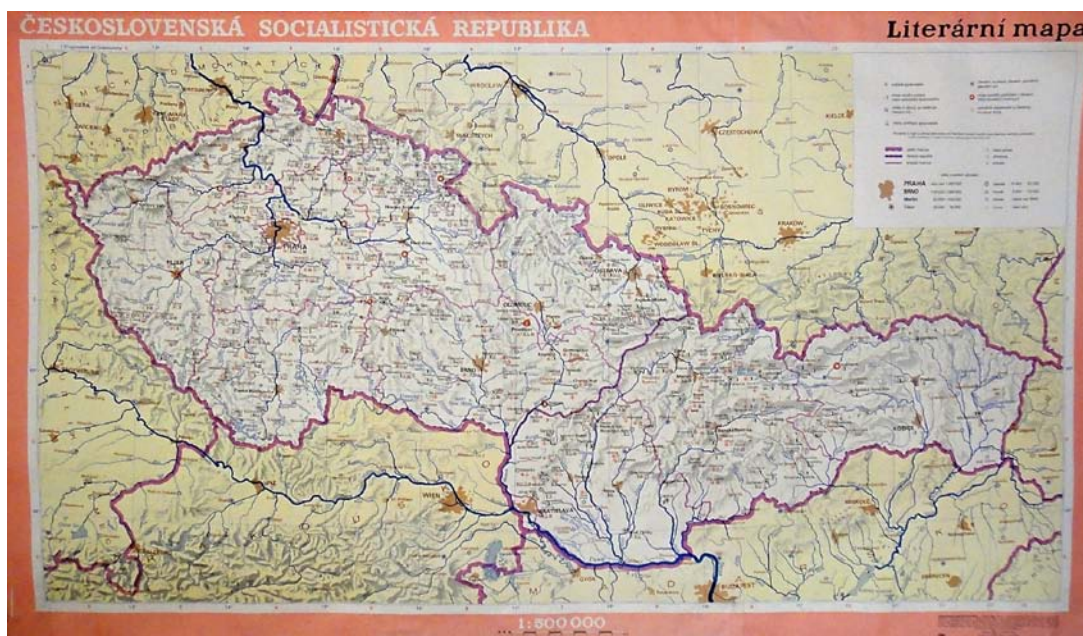
6 Literární mapy

Setkat se s kartografickými díly, zobrazující literární téma je poměrně vzácné. Tato skutečnost by mohla být dána tím, že interdisciplinarita českého jazyka a literatury s kartografií je složitější. Mezi nejkomplexnější mapy tohoto druhu patří jednak nástěnná Literární mapa Československé socialistické republiky z roku 1983 a dále soubor kartografických schémat zařazený do již zmíněných literárních místopisů Vladimíra Kovaříka.

6.1 Literární mapa Československé socialistické republiky

Je to nástěnná literární mapa, která byla vydána v roce 1983 Geodetickým a kartografickým podnikem v Praze a schválena tehdejším Ministerstvem školství jako učební pomůcka pro základní školy (viz obr. 2). Součástí mapy je metodický list, který kromě návodu k použití mapy obsahuje seznamy spisovatelů a míst uvedených v mapě. Mapa je vyhotovena v měřítku 1: 500 000 a formátu 72 x 110 cm.

Pomocí odlišných symbolických značek jsou v mapě znázorněny nejen informace o spisovatelích (rodiště, místo pohřbení aj.), ale také informace o tom, kde se konaly literární soutěže nebo jsou vyobrazena místa, ke kterým se vztahuje literární dílo.

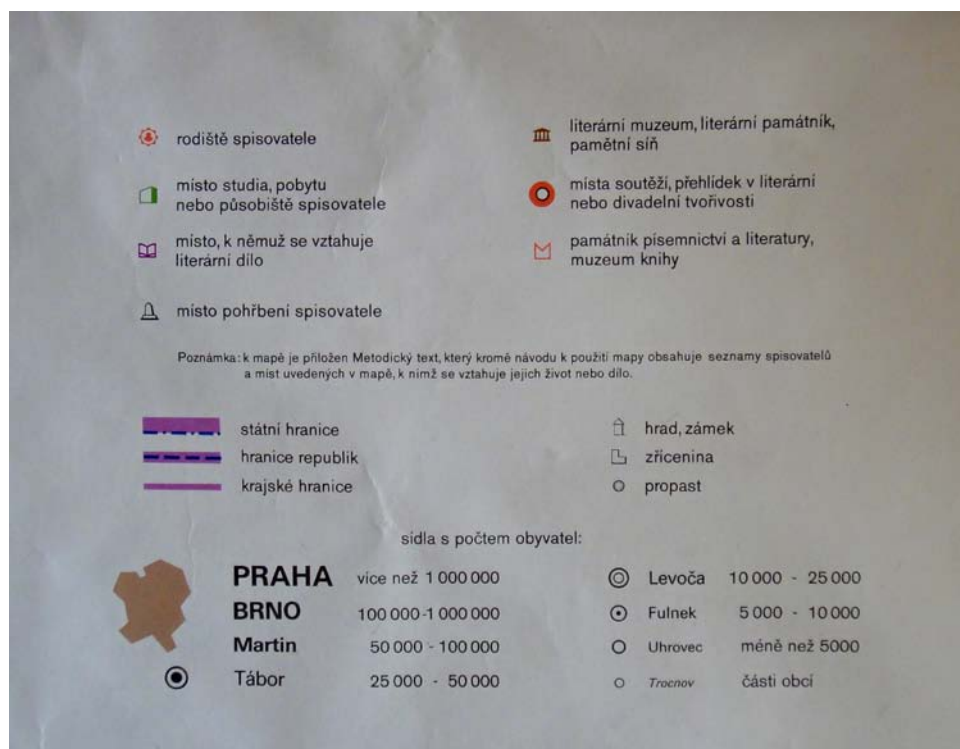

Obr. 2 Literární mapa Československé socialistické republiky

(Zdroj: Literární mapa Československé socialistické republiky z roku 1983, zmenšeno)

Název mapy je dle zásady proveden nejvýraznějším písmem, je rozdělen na titul a podtitul, který je napsán malými a menšími písmeny. Pro název se používají jednoduché rody písma, které nemají vlasové čáry, protože by z větší vzdálenosti mohly při četbě činit problémy (Kaňok, 1999). Zde bylo použito patkové písmo, ale i přes to je název čitelný i z větší vzdálenosti. Téma mapy je v názvu jednoznačně obsaženo pomocí věcného a prostorového vymezení, časové vymezení není uvedeno. Chybným se jeví také použití slova „mapa“ přímo v názvu.

Legenda (viz obr. 3) mapy je srozumitelná, jednoduchá a vypracovaná s ohledem na okruh budoucích uživatelů – žáků základních škol. Legenda je dostatečně velká a umístěná v pravém horním rohu, kde nezasahuje do zájmového území mapy. Prvně jsou v legendě umístěny prvky tematického obsahu a až na závěr jsou umístěny prvky topografického podkladu. Administrativní hranice jsou znázorněny pomocí liniových znaků, sídla jsou rozdělena dle počtu obyvatel a zobrazena pomocí geometrických figurálních znaků. Prvky tematického obsahu jsou znázorněny pomocí symbolických figurálních znaků, které jsou zvoleny tak, aby připomínaly co nejvěrněji znázorňovaný objekt.

Obr. 3 Legenda literární mapy Československé socialistické republiky (Zdroj: stejný jako u předešlého obrázku, zmenšeno)

Obr. 4 Detail literární mapy Československé socialistické republiky (Zdroj: stejný jako u předešlého obrázku, zmenšeno)

Mapa je zobrazena na mapovém listu o rozměrech 72 x 110 cm a v měřítku 1: 500 000. Měřítko je uvedeno v číselné i grafické podobě a nachází se pod rámem mapového pole. Tiráž je umístěna v pravém dolním rohu a kromě základních prvků - jméno autora, místo vydání a rok vydání, obsahuje další informace jako je kartografické zobrazení, jména redaktorů, nakladatele, náklad, jména lektorů, údaje o druhu tisku, o použitém materiálu aj. Mapové pole je nejdůležitějším kompozičním prvkem a je tedy i nejdominantnější. V mapovém poli je zobrazeno zájmové území bývalé Československé socialistické republiky i s částmi sousedních států (jako výřez ze souvislé mapy). Ke zvýraznění vlastního obsahu mapy je mapové pole orámováno a pro lepší orientaci opatřeno o síť poledníků a rovnoběžek. Území je znázorněno v plochojevném kuželovém zobrazení, u kterého nedochází ke zkreslení zobrazovaných ploch a je tedy pro tento účel nejvhodnější.

Z kartografického hlediska mapa splňuje zásady a obsahuje veškeré prvky, které mapa musí mít. Z didaktického hlediska je v dnešní době nejspíš mapa nepoužitelná, jelikož není aktualizovaná a zobrazuje území Československé socialistické republiky, což by mohlo být, především pro mladší žáky, matoucí. Nevýhodou je, že při ztrátě metodického listu se z nástěnné literární mapy stává nástěnná „slepá“ literární mapa, která nám znázorňuje místa, kde např. někdo působil, ale už nevíme, kdo konkrétně tam působil.

6.2 *Soubor literárních map*

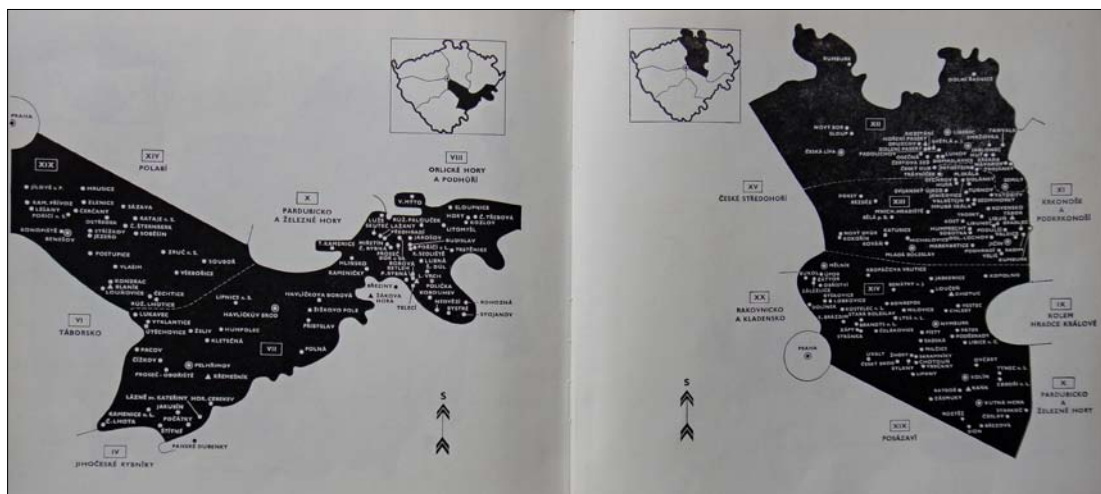
Nejsou to mapy v pravém slova smyslu, neobsahují základní kompoziční prvky jako je měřítko, název, tiráž atd.² Schémata (viz obr. 5) jsou součástí třídílného literárního místopisu Literární toulky Moravou, po Čechách a po Praze. V prvních dvou zmiňovaných dílech je uveden větší počet schémat znázorňující obce či města, ve kterých se např. narodil, zemřel, působil nebo studoval některý ze spisovatelů uvedený v knize. Autor rozdělil území na tradiční kulturní a krajinné oblasti, při čemž rozdělení koresponduje s kapitolami v knize a umožňuje čtenářům lépe se orientovat.

Zájmová území jsou zobrazena pomocí ostrovních map, které jsou, pro zlepšení geografické čitelnosti, doplněny o vedlejší orientační mapy a o nadstavbový kompoziční prvek – směřovku. V posledním díle Literární toulky Prahou, je zobrazeno jedno

² Proto v dalším textu bude pro tyto kartografická díla používáno pojmu schémata.

schéma, které vizuálně znázorňuje oblast hlavního města Prahy. Zde není uveden jediný ze základních ani nadstavbových kompozičních prvků.

Je patrné, že autor knihy nechtěl vytvořit velká kartografická díla, ale chtěl pouze čtenářům názorně ukázat místa, o kterých pojednává ve svých knihách. Schémata jsou jednoduchá a přehledná, vytvořená tak, aby se v nich vyznal i „kartograf laik“, resp. čtenář, který s mapami nemá velké zkušenosti, ale chce si pomocí schémat přiblížit místo, kde působil, či se narodil nebo pobýval jeho oblíbený spisovatel.

Obr. 5 Schémata v knize Literární toulky po Čechách

(Zdroj: Literární toulky po Čechách od V. Kovaříka, zmenšeno)

7 Návrh literárních map

Před samotnou tvorbou výše zmiňovaných map bylo nutné vyhledat vhodné zdroje dat a informací, podle kterých by byla vytvořena geografická databáze spisovatelů a spisovatelek, ze které by se vybírala data důležitá pro tvorbu plánovaných tematických map. Nezbytné také bylo navrhnout koncepci tematických map a jejich výslednou podobu tak, aby byla pro budoucí uživatele přínosná a zajímavá.

7.1 Geografická databáze

Databáze byla vytvořena na základě Školního slovníku českých spisovatelů a doplněna o další autory z učebnic pro střední školy a gymnázia. Databáze je vznikla jako jmenný seznam vybraných autorů, doplněný o základní informace jako jsou životní data, rodiště místo úmrtí, místo studia, pobytu či působiště a je zde uveden také žánr, ke kterému autor inklinovat. Místo studia a pobytu je zahrnuto pod označení místo působiště. Jelikož místa působiště většiny autorů byla dohledávána v literárním místopise Literární toulky, kde autor putuje od obce k obci, nejsou seřazena chronologicky, ale nahodile. Někteří autoři významnou část svého života strávili v cizích zemích, tato skutečnost je v databázi znázorněna červenou barvou písma. V databázi je celkem obsaženo 330 autorů, kteří by mohli patřit do kulturního povědomí absolventů středních škol a gymnázií.

Pro mapu Nejvýznamnějších osobností české literatury muselo být vybráno deset spisovatelů – deset je poměrně málo, ale tento počet byl zvolen především proto, aby zůstala zachována čitelnost mapy a mapa mohla být doplněna o textová pole a fotografie, které zvyšují informativnost a atraktivnost samotné mapy. Jelikož nemám příslušné vzdělání v oboru, pro výběr nejvýznamnějších literárních osobností byly osloveny vhodné osoby – tedy středoškolské a gymnaziální učitelé. Pomocí emailové korespondence byla rozeslána vytvořená databáze, ze které učitelé vybírali deset nejvýznamnějších osobností. Z došlých odpovědí (celkem 25) jsem vybrala autory, kteří se objevovali v odpovědích nejčastěji – jmenovitě to byli Božena Němcová, Jan Neruda, Karel Hynek Mácha, Karel Havlíček Borovský, Jaroslav Seifert, Jan Amos Komenský, Karel Jaromír Erben, Karel Čapek, Bohumil Hrabal a Milan Kundera. Druhá mapa znázorňuje pohyb Boženy Němcové, tuto autorku jsem si zvolila především proto, že se v odpovědích vyskytovala nejčastěji.

Samotná databáze by mohla sloužit učitelům a studentům jako vhodná pomůcka při vyhledávání základních informací o spisovatelích. Oproti internetovým databázím, kterých je poměrně velké množství, má tu výhodu, že ji učitelé a studenti mohou mít přímo ve vyučovacích hodinách a nejsou nijak limitováni internetovým připojením. V neposlední řadě by mohla sloužit učitelům, kteří by podle svých potřeb mohli na základě této databáze vytvářet další tematické literárně zaměřené mapy, kterými by studentům zpestřovali svoji výuku.

7. 2 Obsah

Obsah tematických map zahrnuje veškeré kartograficky znázorněné jevy a objekty a jejich vztahy. Prvky a jevy musí být vybírány individuálně ke zpracovávanému tématu, přičemž nejvýznamnější roli při výběru obsahu hraje účel mapy, který je nejčastěji definován budoucími uživateli (Kaňok, 1999). Obsah tematických map se dělí na topografický podklad a tematický obsah.

Topografický podklad slouží především k prostorové lokalizaci prvků tematického obsahu, zahrnuje jen topologicky důležité prvky a prvky spojené s tematikou mapy.

Tematický obsah zahrnuje veškeré prvky (fyzickogeografické i socioekonomické), které tvoří mapovanou tematiku nebo s ní úzce souvisí, tvoří hlavní část obsahu tematických map. Vyjadřuje výsledky vědeckého výzkumu a statistických šetření různých vědních oborů, které používají kartografického pro jeho názornost a přehlednost (Kaňok, 1999).

Topografický podklad tvoří mapa krajů České republiky, která je doplněna o základní síť vodních toků a krajská města. Tato podkladová mapa je pro daný účel postačující, jelikož výslednou mapu příliš nezahluje nepodstatnými topografickými prvky. Měřítko bylo zvoleno tak, aby mapa vyplňovala mapový rám na papíře o velikosti A3. Mapy tedy mají měřítko 1: 1 500 000 a je zobrazeno jak graficky, tak číselně. V mapě Nejvýznamnějších osobností české literatury jsou k topografickému podkladu přidána sídla, se kterými jsou spisovatelé nějak spojeni. Konkrétní vazba spisovatelů k jednotlivým sídlům je rozlišena pomocí metody figurálních znaků – modrá barva znázorňuje narození, červená působení a černá úmrtí spisovatele. Barevně odlišené bodové znaky jsou doplněny o čísla (od 1 do 10), která korespondují s čísly u fotografií spisovatelů. Ve druhé mapě (*Po stopách Boženy Němcové*) jsou k topografickému podkladu přidána sídla (obce, města), která jsou spojena se spisovatelkou. Dále je v mapě pomocí metody pohybové linie znázorněn pohyb spisovatelky. Pro tuto metodu bylo využito jednoduché šipky, která je pro zvýšení informativnosti doplněna časovým údajem. K některým sídlům jsou přiřazeny číslicové znaky, které odkazují na fotografie znázorňující konkrétní místo spojené se spisovatelkou.

7. 3 *Koncepce literárních map*

Obě mapy jsou zpracovány v populárním stylu, pro něhož je charakteristická názornost, přehlednost, jednoduchost. Tento styl se vyznačuje také poutavým řešením a koloritem grafické úpravy (Kaňok, 1999).

Mapy byly vytvořeny v programu ArcGIS 10, který umožňuje nejen samotnou tvorbu map, ale také grafické úpravy. Protože mapy by měly sloužit k didaktickým účelům, snažila jsem se je vypracovat tak, aby byly pro studenty co nejatraktivnější a zároveň podávaly přehledné informace o daném tématu.

Oba mapové listy jsou zpracovány v odstínech zelené barvy, které působí klidně a nijak nenarušují samotné mapy, které jsou vyobrazeny ve světlejších odstínech zelené a šedé barvy. Mapy obsahují nejen základní kompoziční prvky, ale také nadstavbové prvky, které zvyšují informační a estetickou hodnotu map. K mapě Nejvýznamnějších spisovatelů... byly přidány „vizitky“, které obsahují fotografie a základní informace o spisovatelích. „Vizitky“ byly vyrobeny v programu Microsoft Word a pomocí funkce „printscreen“ přeneseny do grafického programu pro úpravu fotek Zoner Photo Studio, ve kterém probíhala finální úprava. V tomto programu také probíhaly veškeré úpravy fotek, které jsou součástí mapy *Po stopách Boženy Němcové*. Kompletace map se zbytkem grafických prvků a celková finální úprava probíhala zase v programu ArcGIS 10. Mapy jsou vyhotoveny na papíře o velikosti A3, aby byla zachována jejich čitelnost a mohly být používány jako příruční školní mapy.

8 Závěr

Během tvorby této bakalářské práce jsem nastudovala řadu odborných publikací, díky nimž vznikaly nejen mapy ale i teoretická část. Získala jsem mnoho užitečných informací o kartografii, zásadách tvorby map i o jednotlivých spisovatelích.

Mapy jsem vytvářela podle kartografických zásad. Předem jsem si stanovila koncepci map tak, aby měly co nejvyšší informační hodnotu a současně působily na budoucí uživatele přehledně, protože estetická stránka velkou měrou ovlivňuje čtenáře v přístupu k mapám.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vytvořit didaktickou pomůcku s možností využití na středních školách a gymnáziích při výuce Českého jazyka a literatury a vyplnit tak mezeru v tematických mapách určených pro tento obor. Výsledkem práce jsou dva návrhy literárních map, které jsou zpracovány formou populárně vědeckého stylu. Mapy jsou navrženy a vytištěny na papír formátu A3 a jsou přiloženy k této práci jako volné přílohy.

Nedílnou součástí práce je geografická databáze, která byla zpracována především, aby posloužila jako zdroj dat při vytváření map, ale je možné ji využít jako didaktickou pomůcku, podávající přehled základních informací o spisovatelích. Učitelům, ovládající některý z geoinformačních systémů, se také nabízí možnost využít databázi jako podklad při tvorbě mnoha dalších literárně zaměřených map.

Zpracování tohoto tématu mi bylo velkým přínosem. Dozvěděla jsem se mnoho informací o životech jednotlivých spisovatelů, osvojila si zásady tvorby tematických map a naučila jsem se pracovat s programem ArcGIS 10, který jistě budu dále využívat ve svém budoucím zaměstnání např. při tvorbě didaktických pomůcek.

Doufám, že vzniklé mapy splňují cíl stanovený na začátku mé bakalářské práce a že se mi podařilo vytvořit didaktickou pomůcku, která najde své využití ve školství a stane se pro studenty nejen učební pomůckou, ale také zvýší jejich zájem a nadšení pro literaturu.

9 Shrnutí

Tato bakalářská práce je zaměřena na tvorbu návrhů literárních map České republiky, které jsou koncipovány tak, aby mohly být využívány jako didaktické pomůcky ve školství. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část se zabývá tematickými mapami a popisuje především obecné kartografické zásady, které musí být při tvorbě dodržovány. Součástí je také popis samotné tvorby literárních map.

Praktická část je tvořena dvěma literárními mapami a geografickou databází českých spisovatelů a spisovatelek. Mapy vznikly v programu ArcGIS 10 od společnosti ESRI, text k mapám vznikl v MS Word a byl s obrázky upravován v programu Zoner Photo Studio 12, vše nakonec bylo přidáno k mapám a uloženo jako obrázek ve formátu JPEG. Mapa *Nejvýznamnějších osobností české literatury* je doplněna o „vizitky“, které kromě fotografie obsahují základní informace o autorech a zvyšují tím atraktivnost a informativnost mapy. Na mapě *Po stopách Boženy Němcové* je znázorněn pohyb spisovatelky během jejího života. Mapa je také doplněna o fotografie, na kterých jsou vyobrazena místa, se kterými je spisovatelka nějak spjatá. Mapy jsou vytvořeny v populárním stylu, pro něhož je charakteristická názornost, přehlednost a jednoduchost. Mapy jsou v praktickém formátu A3 a sloužit by mohli jako příruční školní mapy.

Nedílnou součástí práce je geografická databáze vybraných českých spisovatelů a spisovatelek. Databáze je v elektronické podobě a obsahuje 330 autorů, u kterých jsou uvedena životní data, rodiště, místo působení, místo úmrtí a žánr, ke kterému daný autor inklinoval.

10 Summary

This bachelor work is focused on designing concept of literature maps of the Czech Republic. The maps are designed in order to be used as didactic aids in education. The work consists of theoretical and practical part.

Theoretical part focuses on thematic maps and describes mainly the common cartographic principles which have to be observed when creating maps. This part also involves the description of literature maps creation.

Applied part consists of two literature maps and geographical database of Czech writers. The maps had been created in ArcGIS 10 application produced by ESRI, the accompanying text had been created in MS Word and together with the photos adjusted in Zoner Photo Studio 12 application. Finally, the photos with accompanying texts had been integrated into maps and saved in JPEG format. The map „The most important personalities of Czech literature“ is completed with descriptions including the basic information about the particular writer which increases the attractiveness of the map for students. The map „Following the traces of Božena Němcová“ depicts the places connected with writer’s life. The maps are created in popular style, characterised as illustrative, well-arranged and easy to understand. The size of the maps (A3 paper format) reflects that the maps are supposed to be used as ready-to- use school maps and are supposed to be useful and practical aid in educational environment.

Integral part of bachelor work is created by geographical database of selected Czech writers. The database contains the names of 330 writers with the important information from their lives, namely the place of birth, place of work, place of death and the literature genre mostly connected with particular writer.

11 Použitá literatura

ARCDATA PRAHA: *Geografické informační systémy* [online].

[cit. 2012-03-12]. Dostupné z WWW: <http://www.arcdata.cz/podpora/tipy-a-triky/>

Atlas školství...kam na školu [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z WWW:

<<http://www.atlasskolstvi.cz/stredni-skoly>>.

ČAPEK, R.- MIKŠOVSKÝ, M.- MUCHA, L.(1992): *Geografická kartografie*. 1. vyd. Praha, Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 80-04-25153-6.

DOLEJŠÍ, P. (2005): *Školní slovník českých spisovatelů: 331 českých spisovatelů od počátků písemnictví do současnosti*. 6., aktualiz. vyd. Humpolec, Pavel Dolejší, 2005. ISBN 80-86480-58-5.

HÁNOVÁ, E. et al. (2004): *Odmaturuj! z literatury I* [včetně současné české a světové literatury]. 3. vyd., rozš. Brno, Didaktis. ISBN 80-7358-016-0.

KAŇOK, J. (1999): *Tematická kartografie*. 1. vyd. Ostrava, Ostravská univerzita. ISBN 80-7042-781-7.

Kartografie: e-learningový portál o tvorbě map [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://kartografie.fsv.cvut.cz/>>.

KOVÁŘÍK, V.(1984): *Literární toulky po Čechách*. 2. opr. a dopl. vyd. Praha, Albatros.

KOVÁŘÍK, V. (1985): *Literární toulky Moravou*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha, Albatros.

KOVÁŘÍK, V. (1988): *Literární toulky Prahou*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha, Albatros.

MAŇÁK, J. (2009): Edukační média: Materiální didaktické prostředky. In Průcha, J. [ed.] : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha, Portál. s. 258- 265. ISBN 978-80-7367-546-2.

MENCLOVÁ, V. et al. (2005): *Slovník českých spisovatelů*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha, Libri. ISBN 80-7277-179-5.

Obrázky Google [online]. [cit. 2012-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://images.google.cz/>>.

SALVETOVÁ, Š. (2007): Magisterská práce: *Zpracování geografických informací ve ztížených podmínkách* - PřF MU, Brno.

VEVERKA, B. - ZIMOVÁ, R. (2008): *Topografická a tematická kartografie*. 1.vyd. Praha, České vysoké učení technické. ISBN 978-80-01-04157-4

VOŽENÍLEK, V. (2001): *Aplikovaná kartografie - Tematické mapy*. 2. vyd. Olomouc, Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0270-X.

Výukové materiály k předmětu KMA/UGI [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://gis.zcu.cz/studium/ugi/cviceni/index.html>>.

WAHLA, A. (1973): *Obecná didaktika zeměpisu*. 1. vyd. Ostrava, Pedagogická fakulta.

Elektronické zdroje využívané při aktualizaci geografické databáze

CBDB: Česká bibliografická databáze [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.cbdb.cz/spisovatele>>.

CSFD: Česko- slovenská filmová databáze [online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.csfd.cz/>>.

Databáze knih [online]. [cit. 2012-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.databazeknih.cz/autori>>.

Čítárny [online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW:

<http://www.citarny.cz/index.php?option=com_alphacontent&view=alphacontent&Itemid=4204>.

Portál české literatury [online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW:

<<http://www.czechlit.cz/autori/>>.

Ústav pro českou literaturu AV ČR: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://slovníkceskeliteratury.cz/index.jsp>>.

Mapy

ČSSR Literární mapa 1: 500 000, vydal Geodetický a kartografický podnik v Praze n.p., odp. redaktor Jindřich Svoboda, Praha (1983).

Přílohy

Příloha 1 (volná)	Deset nejvýznamnějších osobností české literatury
Příloha 2 (volná)	Po stopách Boženy Němcové
Příloha 3 (volná)	Geografická databáze spisovatelů a spisovatelek

Pozn. Příloha 3 přiložena na CD, které je vlepené na deskách této práce.